

Utbildningsinspektion i Andersbergsskolan Förskoleklass och grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Halmstad och besökt Andersbergs skola den 5–6 april 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Andersbergs skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Andersbergs skola intervjuades rektorn, personal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och årskurserna 1–5. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Andersbergsskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	106
Förskoleklass	46
Grundskola	241

Skolan ligger i Halmstads centralort. Skolan är byggd 1968. 95 procent av eleverna har utländsk bakgrund och representerar 30 olika modersmål. Utflyttningen från området är stor.

Sedan något år arbetar elever och personal från förskoleklass, grundskola och skolbarnsomsorg i tre arbetslag, så kallade spår. I ett av spåren placeras elever med behov av att utveckla sitt svenska språk. Varje spår leds av en av skolans tre rektorer. På skolan finns en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp. I årskurs 6 fortsätter eleverna vid Östergårdsskolan.

Skolan deltar i försöksverksamhet med lokala styrelser inom grundskolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Andersbergs skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplan och övriga skolförfattningar.

Undervisning och verksamhet vid Andersbergsskolan är i flera avseenden av god kvalitet. Insatserna för att skapa förståelse för skolans värdegrund och för att skapa en trygg och lustfylld arbetsmiljö är huvudsakligen framgångsrika. Personalen är erfaren och har god behörighet. Elevernas lärande inom de olika ämnena måste dock uppmärksammas i högre grad än i dag. Det utvecklingsarbete som pågår på skolan är relevant och angeläget men måste förankras ytterligare bland personalen för att kunna leda till förbättring.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Kursplanerna bör snarast aktualiseras i samtliga ämnen så att de nationella målen i högre grad blir styrande för undervisningen.
- Samverkan kring elevernas långsiktiga lärande i samtliga ämnen bör intensifieras mellan årskurser inom skolan och i förhållande till Östergårdsskolan där eleverna fortsätter i årskurs 6.
- Rutiner behöver utvecklas som garanterar att varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen och ämnesområden följs upp.
- Elevernas inflytande över innehållet i undervisningen behöver förstärkas liksom deras kunskaper om målen för utbildningen.
- Kvalitetsredovisningen behöver förbättras för att kunna fungera som det verktyg för förbättring som den är tänkt att vara.
- Det behöver göras tydligt vem som är rektor för de elever som deltar i den särskilda undervisningsgruppen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Stöd genom studiehandledning på modersmålet ges inte (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Åtgärdsprogram upprättas inte alltid när elever har svårigheter i skolarbetet (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Beslut fattas inte om placering i särskild undervisningsgrupp och om anpassad studiegång för elever som har undervisning som avviker från timplanen (5 kap. 4–5 §§ grundskoleförordningen).
- Undervisningen i svenska som andraspråk följer inte alltid kursplanen för detta ämne. Undervisning i hem- och konsumentkunskap sker inte alls och undervisningen i naturorienterade ämnen, religionskunskap och teknik är inte tillräcklig för att eleverna skall kunna nå målen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och grundskolans kursplaner).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94.

De elever som inspektörsteamet intervjuade vid besöket har en relativt god kännedom om värdegrundsmålen bl.a. tack vare det arbete som bedrivs kring skolans regler, sammanfattade i den s.k. Andersbergsandan.

Skolan har på senare år inte genomfört någon kartläggning av klimatet på skolan eller förekomsten av kränkande behandling. Av intervjuerna framkommer emellertid att klimatet mellan elever liksom mellan lärare och elever, med något undantag, framstår som gott och förtroendefullt. Konflikter och bråk förekommer visserligen på skolan men enligt eleverna har dessa väsentligt minskat under det senaste året sedan verksamheten omorganiserades till ”spår”. Under innevarande läsår har antimobbingsteamet hanterat fyra fall av kränkningar.

Arbetsron i undervisningen är i huvuddelen av de besökta lektionerna påtaglig och eleverna arbetar med god koncentration.

Tabell 1. Skolans resultat på de nationella proven i årskurs 5 för år 2006 (underlag 45 elever).

Ämne	Ännu ej nått målen
Engelska	44 %
Svenska	31 %
Svenska som andraspråk	20 %
Matematik	28 %

Elevernars resultat i nationella prov har tidigare varit mycket otillfredsställande men förbättrades under några år för att återigen försämrats under vårterminen 2006.

Eleverna får undervisning i data från årskurs 3 och många elever har mycket goda kunskaper på detta område. Genom det arbete som läggs på idrott och rörelse under och efter skoltid har eleverna generellt tillägnat sig god säkerhet och förmåga för bl.a. dans och rörelseuppgifter till musik.

Det saknas på skolan en samlad bild av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen varför inspektörerna inte kunnat bedöma detta.

Sammanfattning

Klimatet mellan elever och mellan elever och personal framstår som huvudsakligen gott även om bråk, konflikter och mobbning förekommer. Arbetsron i undervisningen är god. Genom satsningar inom skolans ram på idrott och rörelse liksom datorundervisning har eleverna utvecklats väl i dessa avseenden. Däremot bör man utveckla bättre rutiner för att analysera resultaten av de nationella ämnesproven och i övrigt följa och dokumentera alla elevers kontinuerliga kunskapsutveckling i alla ämnen

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med normer, värden och delaktighet

Arbetet på skolan för att förankra och förmedla de grundläggande värdena som anges i läroplanen är aktivt och allsidigt. Insatserna består i bl.a. antimobbningsteam, kurator, kamratstödjare, ”klassmorfar”, välfungerande rastvaktssystem, dans och idrottsskola utanför skoltid, värderingsövningar och kompassamtal samt en lyckad förankring bland eleverna av skolans grundläggande värdegrund uttryckt i skolans regler (”Andersbergsandan”).

I såväl läroplan som skollag lyfts fram vikten av att eleverna skall ha ett inflytande över innehåll och arbetsformer i den dagliga undervisningen och att detta inflytande skall öka med ålder och mognad. Eleverna på Andersbergsskolan har visst inflytande över sin utbildning även om graden av inflytande skiftar mellan lärare. Eleverna kan t.ex. få bestämma när de skall genomföra vissa, av läraren, förelagda uppgifter. I vissa klasser får eleverna kontinuerligt utvärdera undervisningen enligt den gemensamma strategin i arbetsplanen: ”Vad har du lärt dig?” ”Hur har du lärt dig?” och ”Varför har du lärt dig?”. Eleverna har dock sporadiska och ibland inga kunskaper om målen för utbildningen och har inte heller förståelse för det system som de verkar i. De har därför också i mycket ringa utsträckning möjlighet att påverka innehållet i undervisningen. Detta kan utvecklas.

Enligt läroplanen skall skolan utveckla elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former. Även grundskoleförordningen anger att eleverna skall ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna. På skolan genomförs klassråd, elevråd och elevrepresentanter är ledamöter i

den lokala styrelsen. Elevrådet deltar t.ex. i planeringen av den förestående ombyggnaden av skolgården och vid framtagandet av nya ordningsregler. Sammantaget bedömer inspektörerna att eleverna härigenom får god kunskap om den representativa demokratis principer och lär sig arbeta i demokratiska former.

Skolan har svårigheter att nå föräldrarna och många lärare uppger att detta är ett av skolans större problem.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Statens intentioner med den målstyrda skola som trädde i kraft 1994 var att läroplans- och kursplanemål skulle styra undervisningen. Kursplanemålen anger vilka kvaliteter eleverna skall utveckla i respektive ämne, valet av innehåll är sedan en fråga för den enskilda skolan och läraren. Skolans uppdrag, att främja lärande, förutsätter enligt läroplanen vidare att en aktiv och gemensam diskussion sker i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp och om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden. På Andersbergsskolan är läroplans- och kursplanemålen inte alltid i praktiken styrande för vad som behandlas i undervisningen. På skolan finns t.ex. inga aktuella, gemensamma bearbetningar av de nationella kursplanerna och det pågår inte heller någon gemensam diskussion med mottagande skola om innehållet i undervisningen från förskoleklass till årskurs 9.

Av nästa avsnitt framgår också att undervisningen i vissa ämnen, t.ex. hem- och konsumentkunskap, religionskunskap, teknik, kemi och fysik inte genomförs alls eller inte har tillräcklig omfattning för att eleverna skall ha förutsättningar att nå målen i årskurs 5. Dessa förhållanden tillsammans innebär enligt inspektörernas mening att de nationella målen i kursplanerna snarast bör aktualiseras i samtliga ämnen så att dessa fortsättningsvis blir styrande för undervisningen och för att förhindra att utbildningen reduceras till de tre ämnena svenska, engelska och matematik.

Av föregående avsnitt framgår att det på skolan saknas en samlad bild av elevernas kunskapsutveckling, utöver vad som framkommer i de nationella proven. Inspektörerna har också kunnat konstatera att det skiftar från lärare till lärare i vilken utsträckning elevernas kunskapsutveckling dokumenteras. Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa hur eleverna utvecklas i förhållande till målen i kursplanerna och för att kunna bedöma när stödinsatser behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Inspektörerna bedömer att skolan behöver utveckla rutiner som garanterar att varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen och ämnesområden verkligen följs upp.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtäysyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Ett arbete för att skapa en mall för individuella utvecklingsplaner för varje enskild elev har påbörjats på Andersbergsskolan men upprättas ännu inte för alla elever. Inspektörerna vill framhålla vikten av att skolan fortsättningsvis upprättar dessa planer.

Särskilt stöd

Enligt specialpedagogens bedömning är cirka hälften av eleverna i behov av särskilt stöd i ett av arbetslagen ("Venusspåret") där elever med bristande kunskaper i det svenska språket placeras. Det är i stor utsträckning dessa elevers bristande kunskaper i det svenska språket som utgör orsaken till deras skol-svårigheter. Det framstår därför som mycket anmärkningsvärt att inte någon av eleverna, trots stora behov, får stöd genom studiehandledning på modersmålet och att det endast är en av lärarna som har mer än en kortare utbildning i svenska som andraspråk. Se vidare nästkommande avsnitt.

Elevgrupperna är relativt sett små, från 13–21 elever och personaltätheten är god (se nästa avsnitt). Förutsättningarna för att kunna individualisera undervisningen är generellt sett bra på skolan. Nyligen har man infört att antalet elever i varje klass är mindre och personaltätheten större i Venusspåret än i de två övriga arbetslagen vilket motiveras med att dessa elever behöver mindre grupper för att kunna förbättra sina kunskaper i svenska. Tanken är att elever som utvecklats tillräckligt i detta avseende skall flyttas över till något av de övriga spåren. Någon överflyttning har ännu inte skett. Inspektörsteamet uppmanar därför skolan att dels kontrollera att placeringen i Venusspåret inte blir permanent, dels noggrant följa effekterna av denna nivågruppering.

Åtgärdsprogram upprättas i praktiken inte i alla de fall då elever är i behov av särskilt stöd på grund av svårigheter i skolarbetet.

Undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen Kometen, omfattar alla grundskolans ämnen men har, vad gäller vissa ämnen, mycket begränsad omfattning eftersom eleverna har behov av att i stor utsträckning varva undervisningen med social träning och dylikt. Trots detta finns inga beslut om anpassad studiegång.

Ledning och kvalitetsarbete

Skolans ledning är i princip ny sedan något år tillbaka. Ledningen har hitintills lagt en del tid på besök i verksamheterna. Skolledningen har också under detta läsår organiserat om arbetslagen till att omfatta elever och personal från förskoleklass till årskurs 5 ("spår"). Syftet med omorganisationen var att motverka "diken mellan lågstadiet och mellanstadiet" dvs. motverka den brist på samverkan som sedan länge funnits mellan personalen i lägre och högre årskurser och som fått negativa konsekvenser för kontinuiteten i elevernas utveckling och lärande. Skolledningen har också initierat ett intensivt arbete med styrdokumenten. På skolan pågår på initiativ av ledningen, mer eller mindre intensiva pedagogiska diskussioner kring t.ex. kunskapssyn.

Det utvecklingsarbete som pågår på skolan framstår sammantaget som relevant och angeläget för att utbildningen vid skolan i högre grad skall överensstämma med det nationella uppdraget. Inspektörsteamet bedömer dock att förändringsansatserna ännu inte fullt ut anammats av personalen.

Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Syftet med kraven på kvalitetsredovisning är att främja kvalitetsarbetet och därmed bidra till att förverkliga utbildningens

nationella mål. Redovisningarna bör också ge olika intressenter som elever, föräldrar och politiskt ansvariga information om verksamheten och dess måluppfyllelse. Andersbergsskolans kvalitetsredovisning utvärderar i första hand den pedagogiska processen och mindre av resultat kopplade till elevernas utveckling och lärande. Endast i svepande ordalag ("vi har kommit olika långt processen.") framgår i vilken mån de nationella målen har uppnåtts. De åtgärder som föreslås för att öka måluppfyllelsen är också på samma sätt svepande. Kvalitetsredovisningen är därtill i mycket liten utsträckning känd bland de intervjuade. Sammantaget bedömer inspektörerna att kvalitetsredovisningen behöver förbättras för att kunna fungera som det verktyg för förbättring som den är tänkt att vara.

Enligt kommunens delegationsordning är det rektorn som fattar beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Enligt kommunallagen skall beslut fattade på delegation återrapporteras till nämnden. Det är oklart vem som är rektor för eleverna i den särskilda undervisningsgruppen Kometen och vem som fattar beslut om placeringen av eleverna där. Det finns inga skriftliga beslut om dessa placeringar.

Sammanfattning

Arbetet för en god arbetsmiljö är systematiskt och framgångsrikt. Elevernas inflytande i utbildningen är bra i vissa avseenden men deras inflytande över undervisningens innehåll, stoff och arbetsformer, skulle behöva utvecklas vilket dock förutsätter att eleverna får bättre kännedom om målen för utbildningen.

Det finns goda förutsättningar, bl.a. genom relativt små elevgrupper, för att individualisera och anpassa undervisningen efter de enskilda elevernas behov. Stöd genom studiehandledning på modersmålet måste dock ges till elever som har sådant behov. Åtgärdsprogram måste också upprättas i alla de fall där elever har svårigheter i skolarbetet. Beslut om anpassad studiegång måste fattas beträffande de elever som har undervisning som avviker från timplanen. Det saknas beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och rektorsansvaret för dessa elever är otydligt.

Kursplanerna bör snarast aktualiseras i samtliga ämnen så att de nationella målen i högre grad blir styrande för undervisningen. Samverkan kring elevernas långsiktiga lärande i samtliga ämnen bör intensifieras mellan årskurser inom skolan och i förhållande till Östergårdsskolan där eleverna fortsätter i årskurs 6. Rutiner behöver utvecklas som garanterar att varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen och ämnesområden följs upp.

Det utvecklingsarbete som pågår på skolan är angeläget och relevant för att utbildningen vid skolan i högre grad skall överensstämma med det nationella uppdraget. Inspektörsteamet bedömer dock att förändringsansatserna ytterligare behöver tillämpas av personalen.

Kvalitetsredovisningen behöver förbättras för att kunna fungera som det verktyg för förbättring som den är tänkt att vara.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Undervisning i hem- och konsumentkunskap genomförs inte på skolan.

Undervisningen i naturorienterande ämnen, religionskunskap och teknik är för de flesta elever otillräcklig för att de skall ges möjlighet att nå målen. Undervisningen i svenska som andra språk sker i många fall utan koppling till den nationella kursplanen för ämnet.

Andelen behöriga lärare är god men endast någon enstaka lärare har utbildning i svenska som andraspråk trots att den absoluta majoriteten av eleverna har behov av sådan undervisning. Många lärare har mellanstadielärarutbildning eller lågstadielärarutbildning och klasslärarsystemet tillämpas fullt ut. Det finns enligt rektorerna behov av att rekrytera lärare med aktuell utbildning i de naturorienterande ämnena.

Kompetensutvecklingsbehovet analyseras nu genom Växtkraft mål 3 varvid framkommit att lärarna har behov av utbildning i svenska som andraspråk.

Tillgången på datorer är god och skolan utnyttjar regelbundet biblioteket i närheten. Skolan bedriver ett väl genomtänkt informations- och kommunikationsarbete som utvecklar elevernas kunskaper på detta område.

Hemsidan är informativ och aktuell med elevarbeten, planer samt länkar till nationella och kommunala styrdokument.

Sammanfattning

Eleverna måste få undervisning i hem- och konsumentkunskap och undervisningen i de naturorienterande ämnena, religion och teknik måste för alla elever ha sådan omfattning att de har möjlighet att nå målen för årskurs 5.

Andelen lärare med formell behörighet för undervisning i svenska som andraspråk är anmärkningsvärt låg.

Datum	Ort
2006-12-13	Lund

Helene Roslund
Tommy Månsson